

www.botski.fi

MYynti, HUOLTO, VARAOSAT JA TARVIKKEET

UTTERN VENEET
SANDSTRÖM VENEET
VALIANT RIB VENEET

MERCURY &
MERCUISER

Botski Oy

MERCURY CENTER

Nuppulantie 11 • 20320 Turku ☎ [02] 2390 811, Avoinna: ark. klo 8-17

RVS katsastetut veneet 2010

Omistaja	Venenimi	Rekisteri-tunnus	Purje-numero	Runko-katsastus
AALTO SAMI	JULIA	U 45961		2010
AALTO TAPANI	LYDIA	A 52494	1020	2010
AALTONEN REIJO	FEEL FREE	T-46052		2007
AHO TAPANI	CAMILLA	X 980		2008
ALMARSUND REINO	LAZY DAYS	A 50349	5947	2008
ERLIN PEKKA	CHINOOK	X 14622	3100	2009
EROLA JAAKKO	EDIT ESTER		5411	2009
FRANSSILA LASSI	HUISKE	T 52757	3891	2007
FRÖBERG HARRY	JANNINA	T 50982		2006
HALONEN TEPPO	MARIANNE	S 18919	8423	2010
HAPPONEN RISTO-PEKKA	TIFFANY II	T 52883	9463	2007
HEINONEN ISMO	JONSKU	T-14520		2010
HEINONEN RAINIER	ALICE	R 50511		2006
HERMANSSON HÅKAN	CHANTAL	T 51990		2010
HERPOLA MAURI	SEXULI II	V 21510		2010
HILLGREN JUHANI	MAI FREN	X-12998		2007
HOLMA MERJA	COAST BUSTER	X-7497		2007
IKONEN ARI	ARMIDA III	T-46037		2007
JOHANSSON PERTTI	VENDA	T 50216	6643	2009
JOKIKYLÄN POJAT/	NORDWEST IV	T 55014	7647	2008
JYRKKIÖ JOUKO	ZELENA	T 50237	5627	2009
JÄRVI-LATURI JUKKA	PÄRLAN	T 50145	4429	2007
KAAPRO STEFAN	KULKUKATTI	R 51526	6522	2010
KANERVA MARKKU	YLLÄRI	T-6772		2009
KANTONEN TERO	MERELLA	T 403		2008
KASKINEN LASSE	ILONA	K 44641	2858	2006
KINNALA JUHANI	MERITORPPA	T 3939		2009
KIVIHARJU JAAKKO	AURORA	X 15823	10775	2008
KIVISTÖ SEPPÖ	MARIA	X 14631	6185	2007
KOMSSI MARKKU	MINEA	T 42663		2010
KOSKINEN PERTTI	NORA	T 52430	2298	2010
KUOKKA JUHANI	PUIKKARI	V-13700		2008
KUOKKANEN AKI	AALLOTAR	U 50136		2009
KÄÄR TAPIO	MONTANA	U-45469		2007
LAAKSONEN ERIK	ANNIKA II	T 55065		2007
LEHTINEN OTTO	AMILDA	T 50383	10463	2006
LIITOLA PERTTI	HILPERT	T-26202		2007
LINDHOLM MARKKU	MARIELLE	X 11683		2010
LINDHOLM MAURI	AMBRA	T 50747		2006
LIPONKOSKI RIITTA	NASSAKKA	R 50707	3868	2006
MARIJASTO SEPPÖ	SANETTE	T-14485		2006
MATTILA SIMO	S/Y EXSALON	O 11471	5298	2007
MENDOLIN ISMO	BIANCA	T-3982		2009
MERRANTI MAURI	TEELIA	T 23063		2010
MICKELSSON ESKO	CRISTA	T 50869	10628	2007
MYÖHÄNEN ESKO	MARLINDA	U 01224		2009
MÄENPÄÄ PEKKA	POTTENPERI	A 50306	7400	2007
MÄENRANTA JARI	MERIANNA	X 8250		2009

RVS katsastetut veneet 2010

Omistaja	Venenimi	Rekisteri- tunnus	Purje- numero	Runko- katsastus
MÄKELÄ KARI	OLIVIA	T-44753		2007
MÄKINIEMI MARTTI	EVITA	T-20302		2006
NAVALINNA JUKKA	ILONA II	T 50392	8337	2007
NIEMELÄ MATTI	FELINA	X 16568	2295	2009
NIITTYINPERÄ MIKA	ELLI	T 54402	6662	2010
NURMI KALLE	VOYACE	T 53215	133	2010
NURMI ROOPE	FART	T-16063		2006
PAAPPA JUHA	MARIELLE	X-11683		2010
PEKONEN ARI	ARDINA	T 53735	8132	2006
PELTONEN JORMA	NETTA	T-12709		2009
PENTTINEN JOUKO	SUVI II	T 50693	9359	2006
PESU TYTTI	FELUCA	T 54302	4080	2006
PYY MARKKU	OREOS	T-42925		2010
RÖXELL JARKKO	KATJUSKA II	T 50018	8955	2007
SAARENTO HEIKKI	TUNGU	T 54672	9736	2009
SAARINEN JAAKKO	JASMET	T-30417		2006
SAARINEN JARMO	MARLENE	M 28591	10545	2008
SAARINEN MIKA	SOFIA	S 18482	10415	2006
SAHA JAAKKO	ZAHA Z8	T 56341		2010
SALMINEN ESKO	IIDA II	R 50831	4430	2006
SALMINEN MARTTI	FYYR	T-32719		2008
SALMINEN MARTTI	UTTERN	T-34952		2010
SAMPALAHTI REINO	RINITA	T-12163		2007
SANTAMÄKI PETRI	MERI VELLAMO	A 7077		2010
SIGFRIDSSON RAIJA	ei nimeä	T-14878		2008
SORJASAARI KARI	BELLA	T 46040		2008
SUCKMAN LASSI	MISS SUKE	X-409		2007
SUOMINEN ESKO	ANNA	T 50398	4820	2009
SUOMINEN HANNU	JULIETTE	T 52771	7410	2009
SYSSNUMMI TAPIO	ARURU	A 54079	8895	2008
TAMMINEN JUKKA	ei nimeä	T-30434		2006
TIRKKONEN ESKO	SOFIE	T 39512		2010
TOIVONEN MARKKU	MIRKKU	T 23644		2007
TORKKO ERIK	HELEN II	T-42468		2010
TUOMELA ESA	NANA	T-24734		2008
TUOMI OLAVI	ERJAMARI	V 20091		2009
TUOMINEN AKI	ISHTAR	S 19333	11269	2010
TUURALA LASSE	SEELARI II	T-39435		2008
WAHLSTRÖM JUHA-PEKKA	SIMPUKKA	S 17018		2006
VANHATALO LASSI	MARINA	L 9132	9865	2007
VASAMA REIJO	TAIKATUULIA	T 50992	3728	2005
VESTERINEN OSMO	ELSA II	T-14496		2007
WIIK MARKKU	LADY MARIKA	T-30000		2008
VILJANEN VEIKKO	LUNNI II	T-20333		2007
VUOLAHTI MIKKO	KRISTIINA IV	T 50090	756	2006
YLINEN MIKKO	STELLA MARIS	T 53121	9525	2009

Voiko veteen jättää jäljen?

Sanotaan, ettei veteen jää jälkiä. Tosiasia kuitenkin on, että valtaosa vesilläliikkujista jättää jonkin jäljen, suuremman tai pienemmän, itsestään. Pidä Saaristo Siistinä ry on veneilijöiden ja vesillä liikkujien valtakunnallinen ympäristöjärjestö, joka on tehnyt vuodesta 1969 pitkäjänteistä työtä veneilyn ympäristökuormituksen vähentämiseksi. Pyrimme siihen, että veneilijöiden luontoon jättämä jälki jäisi mahdollisimman pieneksi tai jopa olemattomaksi.

Meidät tunnustetaan parhaiten Roska-roope-jätehuoltopisteistä, joihin jäsenemme voivat tuoda roskansa. Konkreettisen jätehuoltotoiminnan ohella ennaltaehkäisevä ja positiivinen ympäristökasvatus on tärkeä osa toimintaamme. Ympäristökasvatustyöllä pyrimme vaikuttamaan kaikkiin vesillä liikkujiin.

Pidä Saaristo Siistinä ry:n jäsenenä sinulla on mahdollisuus vaikuttaa omalta osaltasi saaristo- ja järviluonnon suojeluun. Tervetuloa jäseneksi!

- tarjoamme jäsentemme käyttöön Roska-Roope-palvelut eli 200 jätapistettä ja kuivakäymälää, 30 käymäläjätteiden imutyhjennusasemaa sekä retkisatama-kohteita
- toiminta-alueeseemme kuuluvat Saaristomeri, Pohjanlahti, Itäinen Suomenlahti, Päijänne, Saimaa ja Pirkanmaa
- tiedotamme veneilyn ympäristöasioista ja hankkeidemme kautta etsimme uusia ratkaisuja, joilla vähentää veneilyn ympäristökuormitusta
- olemme veneilyn ympäristökysymysten asiantuntijoita
- jäsenemme tunnistaa veneeseen kiinnitetystä Roope-tarrasta

Lue lisää toiminnastamme: www.pidasaaristosiiстина.fi

Haluun liittyä PSS ry:n jäseneksi
(jäsenmaksu 30 €/vuosi)

Haluun liittyä PSS ry:n postituslistalle

☐☐

Roope
maksaa
posti-
maksun

Nimi: _____

Osoite: _____

S-posti: _____

Kiitos!

Pidä Saaristo Siistinä ry

Vastauslähetys
Sopimus 5006367
20003 Turku

Utö Veneilijän tukikohtana ja saaren kiehtovaa historiaa

Eero Auvinen

Hotellin vierasvenelaituri

LUONNIKASTA JA TURVALLISTA VENEILYÄ

Raisiosta Utöseen on n. 50 meripenikulmaa. Lyhyin päivämatkoin ja leppoisisissa tuulissa etenevältä purjehtijalta matka Suomen eteläisimpiin avomeren äärellä oleviin vierasvenelaitureihin taittuisi siten muutamassa päivässä. Aspön tai Nötön vierasvenelaitureista ja myös Tränskärin ja Björköns laguuneista olisi jo kohtuullinen päivärupeama Utöseen. Näin kohteessa olisi kesälomakuukausien aikana vielä laituritilaa, sillä satama alkaa täyttyä jo iltapäivän alussa. Vidskärin selkä on avoin ja Utön väylällä puhalttaa avoimelta Itämereltä tuleva tuuli ja sen lietsoma aallokko, joten leppoisan purjehdusmatkan takaamiseksi on hyvä olla Vidskärin aukon reunalla tilannetta tarkkailemassa, jos paikalliset säätiedot eivät

olisi jostain syystä tarkoin tiedossa. Utön vierasvene laiturissa olisi myös tukala olla jos raju myrskytuuli äityisi puhaltamaan etenkin idästä tai luoteen suunnalta.

UTÖN LAITURIT

Utön satama-altaan sisääntulolinjalla on ensinnä oikealla saareen Nauvon Pärnäsistä liikennöivän vuorolaivan betonilaituri. Seuraavana on Utö Havshotelin ylläpitämä vierasvenesatama, jossa on 25 metrinen uiva betoninen pistolaituri. Sen kummallakin sivulla on viisi poijua peräkiinnitystä varten. Sataman perukoilla on Utön vanha puinen päälaituri. Sen pääty on varattu vain satunnaisesti laiturin tuleville isommille aluksille. Jos niistä ei ole lähiaikoina tietoa, on tämä osa veneilijöiden käytössä - perä ankkurissa tapaan.

Laiturin länsipuoli on viime vuosina ollut varattuna hotellin m/s Aspölle tai Kökarille, jotka tuovat vieraita hotelliin keski- viikkoisin ja lauantaisin, sekä luotsi- kuttereille. Laiturin itäosan kärjessä ovat luotsikuttereitten paikat. Yksinomaan veneilijöiden käyttöön jää siten päälaiturin itäpuoli perä ankkuriin menetelmällä yhteensä n. 20 paikkaa. Tosin laiturin juuren tuntumassa on vain n. 1 metri vettä! Päälaiturin lähellä on saaren yleinen jättepiste ja puusee - ei siis sähköä eikä vettä. Jos kaikissa laitureissa on täyttä, ei mikään estä ankkuroimasta satama- altaan keskelle (merikartassa ankkurin kuva).

UTÖ HAVSHOTELIN VIERASVENESATAMA

Utö Havshotel (www.utohotel.fi) p.0400-127393 on vuoden 2007 alusta alkaen toiminut lakkautetun varuskunnan toimitiloissa ja rivitaloasunnoissa. Hotelli ylläpitää myös vierasvenesatamaa. Laituri on avomerren äären olosuhteet huomioiden suojainen paikka, mutta rajut luoteis- ja itätuulet häiritsevät tätä harmo-

niaa. Laiturimaksuun kuuluu sähkö (eurokytkin), vesi, aamusuihku ja WC, jotka sijaitsevat rivitalojen huoltorakennuksessa. Myös ravintolan WC on käytettävissä sen ollessa auki (08:30 – 22:00) tai myöhemmin. Hotelli ottaa vastaan pyykkiä pestäväksi. Jättepiste on hotellin keittiön päädyssä. Saarella käytettävä vesi tehdään merivedestä evaporoimalla, ja jätteet hävitetään saaren omassa jättepolttimossa, joten niistä aiheutuu mittava ylimääräinen kustannus hotellille.

Veneilijän vuokrattavissa on neljä eri saunaa ja sisäuima-allas. Rantasauna on aivan venelaiturin tuntumassa. Veneen muonatäydennykseen oivallinen Utö Handel on päälaiturin juuressa alle 10 minuutin kävelymatkan päässä hotellin laiturista.

UTÖ HAVSHOTEL

Hotellissa on huoneita, jos olot veneissä tuntuvat ahtailta tai jos joudutaan pitämään säätä pitkään. "Asutaan rivitalossa omassa rauhassa meren äärellä." Hotellin ravintolan keittiötä ei ole turhaan kehuttu. Entisen sotilaskodin merelle antavien näköalojen äärellä saa veneen kokkikin vapaavuoron. Aamiainen 08.30 - 10.00; Lounas 12 - 14; Illallinen 18 – 22. Ravintolassa voi illastaa myös erillisen ruokalistan mukaan! Siellä on myös baari.

LUOTSIEN, MAJAKKAMESTAR- REIDEN, SOTILAITTEN JA KALASTAJIEN SAARI

Jääkauden jäljet luonnossa

Viimeisen jääkauden päätyttyä n. 9000 vuotta sitten meri aaltoili vielä saaren yllä. Mannerjään liike oli hionut saaren kalliot tulosuunnaltaan loiviksi repien samalla jättöreunan kallioista paloja, mikä jyrkensi näin merenpuolista rantaa. Jään mukana raahautuneet kivet ja hiesu ovat raapineet avokallioihin niiden kulku- suuntaa osoittavat urat sekä toisaalta

kiillottaneet kallion pinnan osiltaan kivipeiliksi. Kilometrien korkuinen mannerjää oli tuonut vedenalaiselle saarelle pyöreäksi hioutuneita kiviä ja soraa sekä puskenut vuosien saatossa sulaessaan ja uudelleen jäätyessään saaren itäpuolelle

harjanteen. Tämä läntisin osa yhdestä sisemmistä Salpausselän harjuista jatkuu Jurmon kautta ja läpi Gullkronan selän Helsingholmaan asti sekä lopulta Sandön satoja metrejä pitkän riutan kautta Sandskäriin ja Kemiön saarelle. Mannerjään

sisällä virranneet kosket ovat törmännet Utöstä koilliseen olevan Gomaskär-Kobban (Gumanskärin) kallioon. Virran pyörre ja sen mukana tullut kiviaines on porannut kallioon hiidenkirnun (Drakekällan). Utö on vähin erin noussut merestä jäämassojen painon poistuttua siten, että meren pinta oli ajanlaskumme alussa n. 10 metriä ylempänä. Vielä vuoden 1747 kartoissa vierasvenesataman Enskär oli erillinen saari ja nykyisen kaupan itäpuolella oli kanava, jonka kautta saattoi sou-ttaa satamalahdelta avomerelle.

Kalevalasta ja merestä sekä Utöstä Turun kauppasaarron lenkinä

Lounais-Suomea rikastuttanut Kökarin ja Utön kautta Baltiaan sekä Puolaan suuntautunut mittava merikauppa oli ollut tuot-tavaa jo ajanlaskumme alkuaikoina. Sen olisi käynnistänyt Saarenmaalle n. 4000 vuotta sitten iskeneen rautame-teoriitin metallin hyödyntäminen. Myös hylkeenpyynnin tuottaman traanin vienti Puolaan olisi vauhdittanut merikauppaa. Näistä kertovat tutkimukset Saarenmaan Kaalin kraatterista ja Kökarin alueen Otterböten pronssikautisesta hylkeenpyynti-yhdyskunnan asuinalueesta.

On arveltu, että Saarenmaan Kaalin kraat-terin, Kalevan järven eli Kalevalassa mai-nitun Aluen-järven ympärille levinneitten meteoriitin rautahippujen sulattamisesta syntynyt rauta olisi ollut se mystinen Ilma-risen takoma Sampo. Rautaharkko olisi ollut silloista rahaa, jolla olisi voitu ostaa suolaa sekä jauhoja. Lisäksi se olisi ollut käypä maksuväline Itämeren alueen meri-kaupassa. Aluen järven nimeä muistut-tava Alu eli Alunskären on pieni saari Utön eteläpuolella. Se on ollut kalastajien käyt-tämä saari, jossa on kalliokirjoituksia ja keskellä jo mataloitunut kraatteriksi miel-letty laguuni. Samoin Utön pohjoispuo-lella olevan Ormskärin keskellä on la-guuni. Hyvin usein Kaalin 110 metriä le-veän kraatterin syntyyyn liitetään tabun omainen (Alu) käärmekultti ja kraatteris-

sa piilottelevat tai sinne matelevat käär-meet tai lohikäärme (drake). Viimeksi mainittuun viittaisi myös edellä mainittu Gomaskärin hiidenkirnu - Drake-skällan. Eurooppalaiset kansantarinat, virolaisten Kalevipoeg ja Kalevalakin tuovat vuosi-tuhansien takaa viestinsä juuri tästä Itä-meren aluetta järjestyttäneestä kirkkaasta käärmemäisestä meteoriitin kaaresta ki-pinähäntineen. Viron metsät paloivat, au-rinko ikään kuin sammui ja isku mahan aiheutti Hiroshiman pommin voimalla sen korkean sienimuodostelman eli Kaleva-lassa ja muissa kansantaruissa mainitun tammen. Se esti pilvien kulkemasta ja au-ringon paistamasta. Tammi kaatui sittem-min päin pohjoista luoden ”Suomen sil-lan” eli merellisen voimakkaan kanssa-käymisen, josta antaa vaikutelman Kale-valan runomittakin. Se olisi yksitoikkoisen pitkän merimatkan soutua rytmittänyt shanty eli työlaulu. Kalevalan sivuja leh-teilleelle ja Kaalin kraatterilla käyneelle veneilijällä olisi näin perusteita puhua näinkin!

Läntistä kulttuuria edustavan Rooman kir-kon ja Moskovan ortodoksisen maailman taloudelliskulttuurinen kilpailu Suomesta oli alkanut 1150-luvulla. Silloin Ruotsin kuningas Erik Pyhä ja piispa Henrik tekivät ristiretken Turun tienoille, kenties Mynä-lahdelle. Merikaupalla vaurastunut Aura-jokilaakson: ”kalevalainen pakanakansa” olisi alussa kyennyt torjumaan Ruotsin ekspansion itään. Utö ja Jurmo olivat sil-loin kuuluneet ilmeisesti myös sotasa-tamana toimineeseen Kökariin. Ne olisivat olleet lännestä tulleen piispan voittomai-ta. Turku olisi siksi kyetty saartamaan sen etelästä tulevalle sisääntuloväylällä Utössä. Perimätiedon mukaan Pyhä Henrik oli toiminut Utössä kolme vuotta ja asunut siellä kookkaassa tilapäisasunnossaan (Henriks grop), jonka jälkeen kauppasaar-olla näännytetty Turun alue ei enää olisi ollut itään suuntautuneen invaasion es-teenä. Edellä luotua ajatusrakennetta häiritsee kuitenkin hivenen se, että meren

pinta olisi tuolloin ollut n. 5 metriä nykyistä ylempänä. Utössä olisi ollut jopa kirkko, joka sittemmin siirrettiin Jurmoon. Turun piispa Tuomaan etenemisen ortodoksiseen itään pysäytti vasta v.1240 Aleksanteri Nevalaisen torjuntataistelut Nevan suistossa.

Utön kyläyhteisö syntyy

Jurmo oli ollut viljavampana ja laajempaa alueena pääsaari, ja Utössä olisi käyty vain kalassa ja niittämässä heinää tai laidunnettu karjaa. Tilanteen oli muuttanut merikaupan ja sotilaallisten kuljetusten vaatima merenkulun turvallisuus, joka varmistettiin luotsien avustamana Utön sisääntuloväylän vesiltä Lohmiin ja Korpoströmiin. Luotsit siirtyivät vähitellen asumaan Utön lounaistuulilta suojaiseen paikkaan ja siten edellä mainitun merelle johtaneen kanavan varrelle. Myös Kökarista, Korppoosta ja Houtskäristä keväisin ja syksyllä kalastamaan tulleet lisäsivät saarelaisten määrää. Utöläisten aktiivisuutta on osoittanut se, että he perustivat v.1840 Korppooseen kuuluen kuntansa ensimmäisen kansakoulun. Päämääränä oli opettaa etenkin luotsin ammattia havitteleville luku-, lasku- ja kirjoitustaitoa. Luotsien lisäksi Suomen ensimmäisen valomajakan perustaminen toi v. 1753 saarelle majakkamestarin apulaisineen sen, että saarella on aikojen saatossa toiminut koulun opettajia, tulli-, karanteeni-, merivartio- ja sääaseman sekä varuskunnan henkilökuntaa.

Sotilaat tulevat saarelle

Suomen sodassa 1808-1809 ei sotilaita ollut saarella, mutta majakka räjäytettiin, ettei se hyödyttäisi vihollista. Tiedetään, että saarella olisi v. 1831 ollut kaksi pientä tykkiä, mutta niiden tehtävänä oli ollut torjua hakeutumista saarelle koleraepidemian takia perustetulle karanteeni- asemalle.

Krimin eli Oolannin sodan aikana 1854 - 1855 saari evakuoitiin. Englantilaiset oli-

vat sodan aikana ensimmäistä kertaa Suomen kamaralla juuri Utössä tavoittelemassa tuoretta lihaa upseerimessin pöytään. He tapasivat vain vanhan miehen ja talven jäljiltä niin huonokuntoisen lehmän, ettei se kelvannut heille. Sotilaat alkoivat asua saarella vakituisesti vasta 1. maailmansodassa 1914 -1918, kun Venäjä alkoi rakentaa Pietarista Ahvenanmaalle asti Pietari Suuren kunniaksi nimettyä Suomenlahden puolustusjärjestelmää. Saarelle rakennettiin länsikärjen (sotilasalue) neljän 152 mm: n tykin betoniset ja itäpään neljän vastaavan tykin kenttälinoitetut tuliasemat. Niiden tehtävänä oli suojata sisääntuloväylää ja avomerelle laskettuja miinoitteita. Sukellusveneitä torjuttiin kahdella 152 mm:n haupitsilla, joiden kranaattien kourumaiset kärjet estivät niiden kimpoamisen meren pinnasta. Vihollisen eli Saksan pommeja pudottaneet ilmalaivat eli zeppeliinit esiintyivät myös Utön taivaalla, joten saarella oli kaksi 75 mm: n ilmatorjuntatykkiä. Nykyisen luotsiaseman suunnalle valmistui 28.8.1914 myös radioasema (kipinäradio), jonka avulla saatettiin morselähetyksen lisäksi kuunnella omia aluksia ja myös vihollisen sota-alusten radio-liikennettä ja selvittää niiden paikka risti-suuntimalla muiden vastaavien asemien avulla. Utöstä Aspön ja Lohmin alueen kipinäradioasemille sekä Jurmon lentoasemalle laskettiin lisäksi puhelinkaapelit. Linnakkeen tiestöt päällystettiin vieläkin paikoillaan olevilla mukulakivillä, ja niiden reunoilla kulki rata, jota pitkin sotamateriaali siirrettiin laiturilta patte- reille.

Saksan laivaston alusyksikkö oli tulittanut Utötä 10.8.1915, mutta linnakkeen tehokas tuli pakotti vihollisen vetäytymään. Tulituksessa sai kuitenkin surmansa viestimies Mihail Poljakov. Palvelus- toverit ovat pystyttäneet hänen haudal- leen kiven kylän keskustaan saaren eteläkärkeen vievän tien varteen. Sodan ai- kana saksalainen merisotilas ajautui saa-

Maakirkko (Bönehus), museo (Stenhus), majakka ja luotsiasema

ren länsikärkeen 16.12.1916, ja hänet haudattiin nykyiselle hautausmaalle johtavan tien varteen Österängenille. Buchwald olisi palvellut torpedolaivue 10:ssä, joka oli 10.-11.11.1916 tehnyt tykistösyöksyn Paldiskiin ja ajanut miinoitteeseen, jolloin yksiköstä oli menehtynyt 17 miestä. Saksalainen sukellusvene tunkeutui ohi Utön Vidskärin selälle, jonne se laski miinoitteen. Tällä alueella toimivat Turkuun tukeutuneet venäläiset sukellusveneet ja tykkivene Bobr, jonka saksalainen sukellusvene oli pyrkinyt torpedoimaan, mutta torpedo osui matalikkoon. Vihollisen sukellusveneitten tunkeutumisen estämiseksi oli Västra Uddenilta yli väylän laskettu sukellusveneverkko, jossa oli myös verkkomiinoja. Verkon viisi kiinnitysrengasta ovat vielä nähtävissä avokalliolla. Saaren palosammioina toimivat ennen vesijohtoverkoston rakentamista venäläisten sodassa käyttämät maayhdysmiinojen (Ma/I) katkaistun kartion muotoiset kohot. Niitä näkee vielä siellä täällä saarella ja hotellin edustalla koristeina. Miinojen kaksi rautaista "pannukakkuankkuria" on nähtävissä

päälaiturin päässä, jossa ne toimivat painoina.

Talvi- ja jatkosota Utössä

Utöläiset perustivat 7.12.1920 oman suojeluskunnan, joka talvisodassa osallistui vartiotehtäviin. Itsenäinen Suomi hyödynsi ja osin myös uusi venäläisen linnakkeen rakenteita ja tykistöä, ja niiden avulla torjuttiin Venäjän pommikoneitten ja laivaston isku 14.12.1939. Tapahtumasta kertoo muistolaatta majakan seinässä. Myöhemmin 3.2.40 oli venäläinen DB-3 pommikone tehnyt pakkolaskun Vidskärissä. Se oli palaamassa pommitusmatkaltaan Suomesta Viron kentille.

Muutama linnakkeen mies on ollut jänisjähdissa Vidskärin selällä, ja he vangitsivat koneen kaksi miestä, mutta ohjaaja kapteeni Maksim Nikitin oli menehtynyt ilmataistelussa saamiinsa palovammoihin. Hänet haudattiin Öterängenille (Gamla ryssgraven) lähelle myöhemmin v. 1962 perustettua hautausmaata.

Jatkuu sivulle 32

Tommi Ruostepuro, TJ

HYVÄÄ KESÄÄ
KAIKILLE
JOLLALAISILLE!

Tervetuloa Soitinliike Vertikaalin sivuille
www.vertikaali.com

KAWAI-ESP-WARWICK-K.YAIRI-TOKAI-LUDWIG-ISTANBUL-
PEARL-G&L-PEAVEY-EMG-COXX-CHESTER-KUSTOM-FBT-
PROCO-SEMOUR DUNCAN-SUZUKI

Vertikaalin pianomallisto:

KAWAI

SUZUKI

HEKKAS

Turku
Eerikinkatu 2
20110 Turku
puh. 0207 660 800
fax. 02-232 8626

Tampere
Aleksanterinkatu 28
33100 Tampere
puh. 03-222 6231
fax. 03-212 2219

Lahti
Vesijärvenkatu 27
15140 Lahti
puh. 03-781 8910
fax. 03-781 8912

VALIKOIMAT HYVÄT. TULE!

Yli 60 vaihtovenettä netissä:
www.masimp.fi

**NYT ERÄ
TERMI
-VENEITÄ
HALVALLA!**

Ostamme veneitä
- tarjoa!

• VAIHTO
(myös halvempaan)

• OSAMAKSU

• RAHOITUS JÄRJESTYY

Vaihdossa myös autot ja MP:t

VENEKAUPPIAASI
MASIMP

Puh. 0400 222 256, fax 02 - 435 5686

Venevarikot: Isosuon teollisuusalue, Masku
myynti@masimp.fi • www.masimp.fi

Kalliokirjoitus ensimmäisen majakan valmistumisen ajalta

Jatkosodassa panssarilaivat Ilmarinen ja Väinämöinen ohittivat Utön matkallaan merelle 13.9.1941. Ne toimivat johtoaluksina saksalaisista sota-aluksista ja suomalaisista jäänmurtajista muodostetussa harhautusosastossa. Tehtävänä oli houkutella venäläiset joukot Hiidenmaan ja Saarenmaan pohjoisrannoille, samalla kun saksalaiset joukot iskisivät idästä näin tyhjentyneille rannikoille. Osaston kääntyessä paluumatkalleen räjähti Ilmarisen suojaraivaimeen eli paravaaniin juuttunut miina aluksen vasemmassa kyljessä, jolloin alus kaatui ja vajosi syvyyksiin. Sankarivainajina menehtyi 271 miestä. Osa 132 pelastuneesta siirrettiin Ääniselle, jossa he perustivat tämän Euroopan toiseksi suurimman järven laivaston. Tapahtuman muistoa vaalii majakan seinällä oleva muistolaatta. Veikko Lavin sanoittama ja säveltämä

sekä Paavo Maijasen laulama ”Ilmarisen valssi” kuvaa tapahtumaa.

Saksalainen höyrylaiva s/s Hindenburg oli 17.11.1942 ajanut avomerellä miinaan. Alusta hinattaessa Utön ohi olisi sen mukana olleista Pohjois-Suomen ratatöihin suunnitelluista tuhannesta venäläisestä sotavangista kaksi menehtynyt silloisiin tapahtumiin liittyen. Heidät olisi haudattu Utön Österängenille ilmeisesti lentäjä Nikitinin vierelle. Alus upposi kuitenkin Lohmissa, ja vangit ehdittiin sitä ennen evakuoida Punaisen ristin sairaalaan, joka toimi Turun ratapihan alueella.

Sodan alkaessa Saksaa vastaan 15.9.1944 oli avomerellä ollut voimakas alusosasto ilmoittanut tuhoavansa Utön linnakkeen, jos Aspön alueella vielä oleva verkonlaskijaosasto ei saisi vapaasti vetäytyä Suomesta. Turhan verenvuodatuksen estämiseksi saksalaiset saivat tahtonsa läpi, sillä merellä olleen osaston aseiden kantama oli suurempi kuin Utön. Sodassa Saksaa vastaan Turku toimi Neuvostoliiton sukellusveneitten tukikohtana niiden toimiessa eteläisellä Itämerellä. Turkuun tukeutunut sukellusvene Lembit oli sukelluksissa palaamassa Itämereltä, kun se 12.12.1944 törmäsi samoin veden alla olleeseen saksalaiseen U-479 sukellusveneeseen. Tapahtuma lisäsi taas yhdellä Utön edustan laivojen hautausmaan alusten lukumäärää. Lembit on tänään museo-laivana Tallinnassa.

Bokullan linnakesaari on aiemmin kuulunut Utön linnakkeeseen, mutta siitä on jo nyt luovuttu. Kylmän sodan aikana on aloitettu Ormskärin patterin rakentaminen (sotilasaluetta). Samoin Utön itäsäaren pohjoiskärkeen on noussut uusi patteri (sotilasaluetta). Näihin tuliasemiin liittyen rakennettiin vuodesta 1973 alkaen nykyisen hotellin kiinteistöissä toimineen varuskunnan rakennukset. Ne valmistuivat v.1977.

Draketin miesten muistomerkki ja Örebodan

Kävelyretki Utössä

Utön kotiseutuyhdistys, Utö hembygds-förening r.f. on laatinut vierailijoille oppaan kävelykierrosta varten Utön menneisyyteen ja nykyaikaan. Saarella on myös opas, joka vie veneilijän tälle kierrokselle. Hotellista saa infoa asiasta. Nyt käväistään tekstin riveillä vain majakalla, museossa (Stenhuset), Maakirkolla (Bönehuset), hautausmaalla sekä saaren eteläkärjessä kuunari Draketin risti ja tähti -muistomerkillä.

Ensimmäisen majakan rakentamisen aikaan liittyvä kalliopiirros vuosilukuineen 1753 on itäisemmän majakalle vievän loivemman polun varressa. Haastava etsintätyö veneen nuorimmille liituihin! Sen sijaan majakan juurella kalliossa on hyvin näkyvissä nykyisen majakan rakentajan luotsimajuri P. G. Broddin nimikirjoitus ja vuosiluku 1814. Majakka-

mäellä on myös ankkuri kertomassa hl. Swalbenista, joka haaksirikkoutui 12.12.40 Formansbodanilla. Lounaiseen katsottaessa näkyy joitakin ruostuneita levyjä Revlarna-riutan suunnassa ruotsalaisesta m/s Torsholmasta, joka 12.1.1967 ajoi suoran maihin. Alusta ei voitu enää hinata syvempään, vaan se romutettiin paikalla. Aluksen päällikkö ei ollut noudattanut luotsien radiolla antamia varoituksia, mutta hän sanoi nämä tavatessaan aina halunneensa käväistä saarella. "Jassoo", sanoivat luotsit ja totesivat, että tavallisesti saarelle tullaan toiselta puolelta.

Luotsimäellä on ollut iso sumukello, jonka Merenkulkuhallitus on lahjoittanut Högsåran hautausmaalle yhdeksi sen hautausmaan kellotornin kolmesta kellosta. Luotsiaseman lähellä on D. Petrusenkon

toukokuussa 1914 laatima kalliokirjoitus. Majakan kolmannen kerroksen kappelissa ovat metalliset enkeliaiheiset koristeet, jotka turkulainen pursiseura on lahjoittanut kappelille kuunari Draketin uhrien muistoksi. Niiden aiheet tuovat mieleen kirjanpainaja Daniel Medelplannin laakiokuvan enkelit vuodelta 1690, jota Turun kirjapaino käytti hautajaisjulkaisuissa.

Utö:n kotiseutuyhdistys on ylläpitänyt vuodesta 1991 alkaen majakkamestareitten entisessä v. 1753 valmistuneessa asunnossa (Stenhuset) museota, joka kertoo lähes kaiken saaren historiasta ja etenkin saaren ympärille haaksirikkoutuneista aluksista ja saaren asukkaiden elämästä. Utön suunnalla on tapahtunut ainakin 100 haveria ja ympäristössä on lähes 30: n aluksen hylt meren pohjassa, Estonia mukaan lukien. Aluksen muistomerkit ovat Hiidenmaalla ja Pärnäsissä. Eräskin tarina kertoo Hertta Kuusisen puutavaralastissa olleesta kuunari Jukurasta. Se otti kovassa merenkäynnissä vettä sisäänsä, moottori sammui ja alus alkoi ajelehtia tuulen armoilla. Alus hinattiin Turkuun, mutta lopulta Jukura upposi Korppolaismäen kärkeen. Samankaltaisen tarina kehkeytyy kuunari Koivistosta, joka on nyt lopullisesti upotettuna Porin eteläpuolelle Säpin majakan tuntumaan sukeltajien seikkailukohteeksi.

Utön maakirkko (Bönehus) otettiin käyttöön 1910. Vanhempi väki ei enää jaksanut kiivetä majakkakirkolle. Kirkon lähialueella on useita kirjoituksia, joista eräs on ”hötiden”. Kirkon seinustalla olevassa kellossa on venäjäksi koristeellinen teksti: ”Bratskin veljekset”. Kirkon alttaritaulun muodostaa suuri ikkuna, jonka edustalla näkyvät punaiset kalliot ja taustalla sininen meri. Ikkunalautaa hallitsee 10-haarainen kynttelikkö, joka on muisto Park Victorin 24.12.47 menehtyneistä kymme-

nestä miehistä, kun taas kirkon vastapäisellä seinällä on Amerikan suurlähettilään kiitoskirje saaren asukkaille aluksen 38 miehen pelastamisesta. Seinällä on myös raanu, jolla vaalitaan luotsi Karl-Adolf Brunströmin muistoa. Hän menehtyi luotsausmatkallaan 4.10.1938. Kirkon katossa on omaisten lahjoittama kattokruunu, joka vaalii kuunari Draketin kokin Ossian Laurenin muistoa. Kirkkolaiva Port Caledonian miehet menehtyivät uuskaupunkilaisen nelimastoparkkinsa haaksirikossa Ranskan rannikolla 2.12.1924.

Utöläiset olivat saneet viimeisen leposijansa vuoteen 1962 asti Jurmon kirkkomaassa. Utön tuona vuonna perustetun hautausmaan hiekka tuotiin muualta. Gösta Bergmanin suunnittelema hautausmaalla oleva kivi oli saanut hahmonsaa ”priistankopurjeesta.” Sen teksti ”Havet min grav Herren mitt hopp” kertoo mereen jääneistä. Heistä ensimmäiset tämän hautausmaan perustamisen jälkeen olivat olleet liikkeellä Vidskärin selällä L-veneellä.

Utön eteläkärjessä Kesnäsissä on Kemiön Dragsfjärdissä rakennetun moottorikuunari Draketin haaksirikosta kertova risti ja tähti -aiheinen muistomerkki. Alus oli 12.11.1929 ajautunut kovassa myrskyssä vain 200 metrin päässä saaresta olevalle Örebodanin kallioriuutalle, jolle myrsky murskasi aluksen. Haverissa aluksen miehistä 5 pelastui ja 6 murskautui meren ruhjomana tai menehtyi kylmyyteen. Utöläiset tekivät kaikkensa miesten pelastamiseksi, mutta tukeva meripelastusvene ja köysiliinan ampumalaite puuttuivat. Laudoista kyhäämällään ristillä ja tähdellä oli nuori utöläinen poika viestinyt karilla värjötteleville yhden rantaan uineen menehtymisestä ja toisen pelastamisesta.

Aluksen päällikkö merikapteeni Niilo Saarinen omistautui tämän jälkeen meripe-

lastusasialle ja oli mukana Suomen Meripelastusseuraa perustamassa. Hän toimi sen ensimmäisenä tarkastajana. Utökin sai meripelastusasemansa, meripelastusveneen m/s Merikokon ja venevajan (Kokko-skjulet).

Merikapteenin rouva Anna Gadd oli nähnyt Draketin vainajat Turussa ja julkaisut vetoomuksen, joka johti siihen, että Turun naiset perustivat 14.1.1930 Boren talossa ensimmäisen Pelastusrengas-yhdistyksen. Sen rahakeräysten tuella rakennettiin mm. pelastusristeilijä Anna Gadd, joka on nyt museoituna Forum Marinumiin. Torpedovene S 2:n uppoaminen miehistöineen 4.10.1925 Porin edustalla vaikutti kirjailija Maila Talvioon. Hän alkoi toimia meripelastusasteen innostajana viestinä: "Missä meripelastusasteiden ketju katkeaa sillä lakka ihmisrakkaus". Hänen myötävaikutuksellaan Reposaareen S 2:n miesten haudalle paljastettiin Väinö Aaltosen veistämä S 2:n hauta muistomerkki, jonka kopio on Turussa Aaltosen museon terassilla. Kreikkalaisen runoilija Saffon patsaalta hahmonsä olinut S 2:n tyttö luo katseensa Boren taloon, jossa ensimmäinen Pelastusrengas-yhdistys perustettiin. Samalla tavalla veneilijä näkee aikansa voimakkaan vaikuttajan ajamassa meripelastusasiaa taivaltaessaan Piritan satamasta kohti Tallinnaa. Siellä on Suomen rannikoilla purjehdineen Venäjän keisarinna Maria Feodorovna (Dagmar) hankkeena toteutettu enkeliaiheinen muistomerkki monitori Rusalkan uhreille. He jäivät mereen matkalla Tallinnasta Helsinkiin 19.9.1893.

Utö on veneilijälle mieluinen täyden palvelun satama, mutta siellä hän joutuu tahtomattaankin palauttamaan mieleen sen, että Suomelle korkean elintason antanut meren kaikinainen hyödyntäminen on vaatinut myös suuria uhrauksia.

Lähteitä:

Karl Kello: The pharaoh of the north. Tallinna 2004. (Tutkimus Kaalin kraatterista Saarenmaalla)

Martin Öhman: Utö. Samhället längst ute. Sulkava 1993.

Johanna Pakola: Utön linnake. Kasarmi keskellä kylää. Turku 2009.

Jamie Nieminen: Suomen ensimmäinen Pelastusrengas perustettu Turussa. TS-Viikkoliite 13.1.90

Utö hembygdsförening r.f:
Utöpromenaden. Opastettu kävelykierros Utön menneisyyteen ja nykyaikaan. 2010: Utön Stehuset-museon ja Maakirkon kuvat, esineet ja esitteet.

**Venepressujen pesut,
kylästyksset ja korjauksset**
Myös muut pesulapalvelut!

Clean
Pesulapalvelut Oy

Huuhkajantie 2, Raisio
p. 02 4398770
www.cleanpesulapalvelut.fi

UkinPesula
Ylinenkatu 17
Uusikaupunki
p. 02 8418424
www.ukinpesula.com

